

խարհքիս ամէն ձայնը պիտի հասկընան, և չեն յիշեր որ անդին դեռ 2000 լեզու ալ կայ, որ ոչ ոք պիտի կարենայ բովանդակել գլխուն մէջ, թէպէտ և լըտիլթսին գորտին պէս ալ ջանայ: Թէ որ մարդու մը 20 լեզու գիտնալը մեծ պարծանք մըն է, աւելի պարծելի կը սեպեմ իմ տղայու թեանս զբօսանք Վերիկացի վանդակաբնակ հիւր մը, ձեռքի չափ թռչուն մը, որ անկէ աւելի թուով թռչնոց լեզուներ կը խօսէր, ճիշդ նմանցընելով ձայներնին և լսողները խաբելով:

Խրկորդ յօգուածով մը կը խօսինք թէ որ լեզուն հարկաւոր է սովորի, և թէ ինչ կարժեն այն լեզուները որոնց որ հիմայ ազգերնիս ետեւէ ընկեր է, և թէ որ լեզուաց վայելուչ է հետեւիլը, և առաւել ազգային լեզուին:

Հ. Ղ. Մ

ՀԱՆՈՍՈՒԹԻՒՆ

Կախաղանաւոր բարաստանք:

Հին պատմութեանց մէջ անմահ յիշատակաց արժանի, և ամէն ատեն զարմանալի սեպուած Շամիրամ Մորեստանայց թագուհին իր ուրիշ մեծագործութիւններէն զատ՝ որոնցմով թագաւորանիստ Քաբէլոն քաղաքը զարդարեց, այլ և այլ պարտէզներ ալ շինել տուած էր որ խիստ անուանի էին հնոց մէջ. որով ինչուան աշխարհիս եօթը հրաշալեաց կարգը անցան:

Ի՞նչ պարտէզները, որ Յունաց պատմիչները մեծ զարմանքով կը յիշեն, Կախաղանաւոր բարաստանք կամ Կախաղանաւոր բարաստանք կ'ըսուէին. ձեւերնին բառակուսի էր, և ամէն մէկ կողմին երկայնութիւնը չորս հարիւր ոտք: Կախաղանաւոր ըսուելուն պատճառը ան է որ աս պարտէզները դար դար հետ ճեմէ իրարմէ բարձր շինուած էին, և յատկան շիտակ հող էր: Իմենէն

վերի պարտէզին բարձրութիւնը՝ քաղքին պարիսպներուն բարձրութեանը կը հասնէր: Ինչ կ'արտիղէն մէկալը անցնելու համար՝ տասը ոտնաչափ լայնութեամբ սանդուխ մը կար: Ինչ ահագին ծանրութիւն ունեցող պարտէզները կամարներու վրայ կեցուցած էին, և ամէն մէկ կամարին վրայ ինը տասը ոտնաչափ լայնքով տափակ քարեր դրած էին, ան քարերուն վրայ կարգ մը եղէգ կ'պրաձիւթով աղէկ մը ծեփած, ետքն ալ երկու կարգ աղիւս՝ շաղախով կ'պցուցած. ասոնց վրայ ալ կ'ապարի թերթերով ծածկած: Կապարէն ետեւ կուգար հողը, որ այնպիսի թանձրութեամբ դիզուած էր որ մէջը մեծամեծ ծառեր կրնային արմատ ձգել ու մեծնալ: Կանաւոր արուեստով շինած ջրհան մըն ալ կար գետին հետ հաղորդուած՝ այն օդակառոյց բուրաստանները ոռոգելու համար: Ինչ պարտէզներուն մէկ գեղեցկութեան ու հիանալու բանն ալ մէջտեղը ձեւացուցած սքանչելի դրախտն էր: Շամիրամ աս բաներս շինելու համար անբաւ ծախք ըրաւ, և տարիներով ժողովրդեան մեծ մասը աշխատցուց աս բանիս վրայ:

Իսկ Ռեոսոս հնախօս վիպագիրը կ'ըսէ թէ՝ Կաբուգոդոնոսոր շինած է այս կախաղանաւոր բուրաստանները՝ իր Վիդաս տիկնոջը համար որ Վիդահայ Սարաց թագաւորին աղջիկն էր, որպէս զի իր հայրենի երկրին լեռնոտ ու զուարճալի դրեցը կարօտը՝ կերպով մը կարենայ Քաբէլոնի մէջ ալ առնուլ:

Սերջի ատեններս ալ՝ այլ և այլ տեղեր կ'ախաղանաւոր բուրաստաններ շինեցին, որոնց մէջ ամենէն անուանին Խուլանտա Իմերիք քաղաքին մէջինն է: Ինչոր մեծագործութեանը առջև Շամիրամինները բան չեն. և ասով ալ աւելի գերազանց է որ շատ ջերմանոցներ կան մէջը՝ Միայի և Վերիկայի ծաղկըներով ու պտուղներով: Միկայ իրեք պարտէզ է իրարու վրայ շինած. ամենէն վրայինին չորս դին փառաւոր ապակափեղկերով պատած է, վրան ալ

ծածկած , և հոն տարւոյն ամէն եղա-
նակներուն մէջ կը ծաղկին ու պտուղ
կուտան թէ խաղողը , թէ դեղձը , թէ
անանասը և թէ ուրիշ շատ փափուկ բոյ-
սեր : Վարնջենիներու ճիւղերուն վրայ
այնչափ առատ է պտուղը , որ մարդ կը
զարմանայ թէ խլանտայի պէս ցուրտ
օդ ունեցող երկրի մը մէջ ինչպէս ա-
ռաջ կրնայ գալ այնպիսի բոյսը : Մէջ-
տեղի պարտէզին մէջ պտղի ծառեր , ու
զանազան անպտուղ և բարձր ծառեր
տնկած են : Իսկ վարինին մէջ ամէն
տեսակ բոյսեր կը գտնուին :

Մէկ պարտէզէն մէկալը ելլելու հա-
մար չորս ոտնաչափ լայնքով սանդուխ
մը կայ : Սրայի պարտէզին երկայնու-
թիւնը 150 ոտք է , լայնութիւնը 30 :
մէջտեղինին երկայնութիւնը 180 ոտք ,
իսկ լայնքը 40 : Սարինին երկայնու-
թիւնը 200 ոտք , իսկ լայնութիւնը 100 :

Ղանապարհորդները խիստ կը գո-
վեն աս պարտէզները . և ասոնք շինե-
լու համար եղած ծախքը տասնըհինգ
հազար լիւրէ ստերլին եղեր է , որ զրե-
թէ չորս հարիւր հազար ֆրանք կ'ընէ :

Բ Ա Ն Ա Ս Տ Ե Ղ Ծ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Մ Կ Լ Է Է :

ԼՄՊՔ թօննկէցք յահեղ շանթից 'ի գուպար
Բասուերախիտ զերկնիւք սփռեն քօղ խաւար ,
Լէրածուք հորիզոնին 'ի ծագաց
Լղջամրղինք տարածանին թւք մրկաց .
Լնդ հողմակոծ ծայրից ծառոց սօսափին
Սայրադ վագեր ըսպառնալեաց մըռնչին ,
Խառն ընդ ճայթմունքս կայծականց հեռաւոր
Յարուցանեն յերկրի տաղնապս ահաւոր :
Պարտոխաթափ Լայէն քինուն զրժոխոց
Սանտ յապաժոյժ քրտանց թացեալ դէմն և ծոց ,
Յերկնատեղացն յառեալ 'ի հուր՝ յեց 'ի բահ ,
“ Հիմ շանթահար , գոչէ , չառնես զիս Տէր , ահ .
Նամը են ինձ կեանքս այս , ինձ զրժոխք բացցին օն ,
Պրծուծ պաստառք զանձն իմ ծածկել չեն ըմբօն .
Լա ձեռքս յամառ 'ի ծուխ քրտանց եռանդուն
Յէրբ գործեսցեն անխոնջ զերկիր անբեղուն :
Լընծըս ծոց ցամաքեցաւ չըւառին ,
Սովալըլուկ հաց , հաց գոչէ մանկրտին :
Սասն իմ ոչ ինչ , զամէնն եղբօրս յաջողեր ,
Սանկունք նորին մարբն և հարբ գան 'ի վըսեր ,
Սյբ ըզգեստուցն 'ի պաճուճանքս խրոխտան ,
Լա անդէոյ նոցին անթիւ է հօրան :
Լը ինձ և զայս կըսկիծ . զի հուր բոց երազ
Թլեալ յերկնից սրբէ զնորին պատարազ .
Խակ զիս ատեան երկինք , և հուրըն ծախիչ՝
Խմ նըւիրացս և սեղանոյս է խոտիչ :
Սարսեաց , երկիր Լքէլ , հարից ըզքօ կար ,
Լա զուարճացայց լուծեալ ըզվրէժ կամակար ,” :